

Iepirkšanās diena

Šis ir viens no desmit stāstiem grāmatā “**Nauda un citas Cīruļu ģimenes lietas**”, ko Swedbank savā 200. dzimšanas dienā dāvina ģimenēm visā Latvijā.

Aizraujošie stāsti par bērnu attiecībām ar naudu un tiem pievienotie padomi būs labs palīgs vecākiem un sākumskolas skolotājiem sarunās ar bērniem, lai jau no mazotnes veidotu izpratni par šo būtisko dzīves jomu.

► Uzzini vairāk <https://blog.swedbank.lv/>

Teksts: Reinis Jansons, Evija Kropa, Simons Urbons

Ilustrācijas Lina Ribinske

Tulkojums Elīna Jaunalksne, Baltic Media

Mammai Maijai veikali nekad nav bijusi vieta, kur būtu patīkami pavadīt laiku. Tāpēc pārtiku visbiežāk pārķ tētis Kārlis, protams, pēc Maijas rūpīgi sastādītā iepirkumu saraksta. Reiz Kārlis aizgāja iepirkties bez saraksta un iztērēja divreiz vairāk naudas, turklāt aizmīrsa nopirkt pienu, kas tik ļoti garšo Gustavam un Eiro. Savukārt Katei ļoti patīk ēst cepumus, piedzerot pienu. Tāpēc tagad, pienākot iepirkšanās dienai, viss notiek pēc plāna: Maija pārskata virtuves plauktus, skapīšu stūrus, ledusskapi un saldētavu, lai precīzi uzrakstītu, ko Kārlim veikalā „nomedīt”. Dodoties uz veikalu, viņš vienmēr saka: „Novēliet veiksmi, dodos medībās!”

Tieši šodien ir tā diena – iepirkšanās diena!

– Mammu, neaizmirsti pierakstīt, lai nopērk pienu, – kopš reizes, kad piens tika aizmirsts, vienmēr atgādina Gustavs.

– Un vēl bumbierus, varbūt biezpiena sieriņus un siera standziņas, – piemēta Kate.

– Varbūt vēl kaut ko saldu... – pirkumu sarakstu vienbalsīgi mēģina papildināt māsa un brālis.

Mamma saskatās ar tēti un pārtrauc gribošos bērnus.

– Stop! Pietiek prasību. Šoreiz pirkumu sarakstu tētīm sagatavojiet paši. Kopā izlemiet, kā trūkst, apdomājiet nedēļas ēdienkarti un sarakstiet nepieciešamos produktus. Neaizmirstiet, ka arī veļas pulveris gandrīz jau beidzies, – ejot apskaut tēti, noteic mamma.

Gustavs virina skapīšus, bet Kate studē ledusskapja saturu, reizēm šo to pierakstot uz lapiņas. Tiesa, Katei visu patīk rakstīt ar ļoti lieliem burtiem. Tā nu uz mammas lapiņas drīz vien vairs nav vietas. To meitene nomaina pret lielu zīmēšanas lapu, kurā vietas pietiek visam. Sarakstā ir tomāti un bumbieri, veļas pulveris, rupjmaize un baltmaize, protams, piens, biezpiena sieriņi, ievārījums, siera

standziņas. Ir arī mammas iemīļotais avokado un tēta dievinātais vītinātais šķiņķis, kā arī šokolāde, milti pankūkām, konfektes un suliņa ar salmiņu. Pēc kārtīgas stundas saraksts tiek nodots vecākiem.

– Mmmhm, aaaa, oooo... – lasīdams, kas būs jānopērk, murmina tētis.

Mamma tikai iesmejas un nopriecājas, ka veļas pulveris ir iekļauts sarakstā.

– Droši vien man būs visgarākais saraksts visā veikalā, – pamājojot ar sarullētu sarakstu, ko Kate sarakstījusi lieliem burtiem, jokojojot atvadās tētis. – Novēliet veiksmi, dodos medībās!

Bērnu sirdis trīs aiz prieka. Viņi lēkā, nespēdami nostāvēt mierā. Šoreiz tētis visu izvēlēsies pēc viņu plāna!

Kamēr Kārlis salasa visus produktus no Maijas saraksta, parasti paiet daudz laika. Jāapmeklē pat vairāki veikali un tirgus, lai dabūtu visu, kas pierakstīts. Protams, visu varētu nopirkt arī vienā veikalā, bet Maija ir parēķinājusi, ka dažādi produkti dažādos veikalos maksā atšķirīgi. Turklāt vienā veikalā zivs gardāka, citā – dārzeņi svaigāki. Taču šoreiz Kārlis atgriežas daudz ātrāk nekā parasti, savukārt maisiņi viņa rokās – vien daži. Lai gan saraksts Katei ar Gustavu likās ļoti garš.

Acīmredzot kaut ko aizmīrsies pierakstīt, nodomā bērni, bet it nemaz nebēdājas, jo to, ko gribēja, jau tur rokās. Gustavs no maisa izvelk savus produktus no saraksta: pienu, baltmaizi un melleņu ievārījumu. Kate cenšas visus produktus salikt pa vietām. Cik dīvaini, viņa nodomā, ledusskapis neizskatās pilnāks, lai gan preču maisi jau tukši.

Nākamajā rītā ģimene brokastīs ēd Gustava gatavotās sviestmaizes ar ievārījumu. Mamma uztaisa salātus ar avokado, bet tos nogaršo tikai tētis. Vēlajās brokastīs un pusdienās tiek piebeigtas siera standziņas un baltmaize, izdzerta sula un atplēsts

tēta mīļākā šķiņķa iepakojums. Kārlis sagriež tomātus un sajauc ar atlikušo krējumu, jo sarakstā krējuma nebija. Gustavs nogaršo ievārījumu ar rupjmaizi. Var redzēt, ka ēdiens viņam ne pārāk iet pie sirds.

Saulei grimstot aiz horizonta, mājās valda dīvains noskaņojums. Te paveras ledusskapja durvis, te virinās skapīši – visi meklē kaut ko uzkožamu. Pie čalošajiem vecākiem pieripo trīsritenis, ar kuru kā ar motociklu pa istabām braukalē Gustavs.

– Mammīt, tētiņ, varbūt varam jau paēst kaut ko normālu?

– Aha. Mammu, varbūt vari izvārtīt vismaz zupu? – no otras istabas iesaucas Kate, kas kaut ko zīmē.

Lai gan bērni nesaprot, kas šeit tik smieklīgs, mamma ar tēti sāk skaļi smieties. Divu nedēļu iepirkšanās operācija ir beigusies jau otrās dienas pievakarē.

– Eju, kaut ko izdomāšu, bet jūs pa to laiku

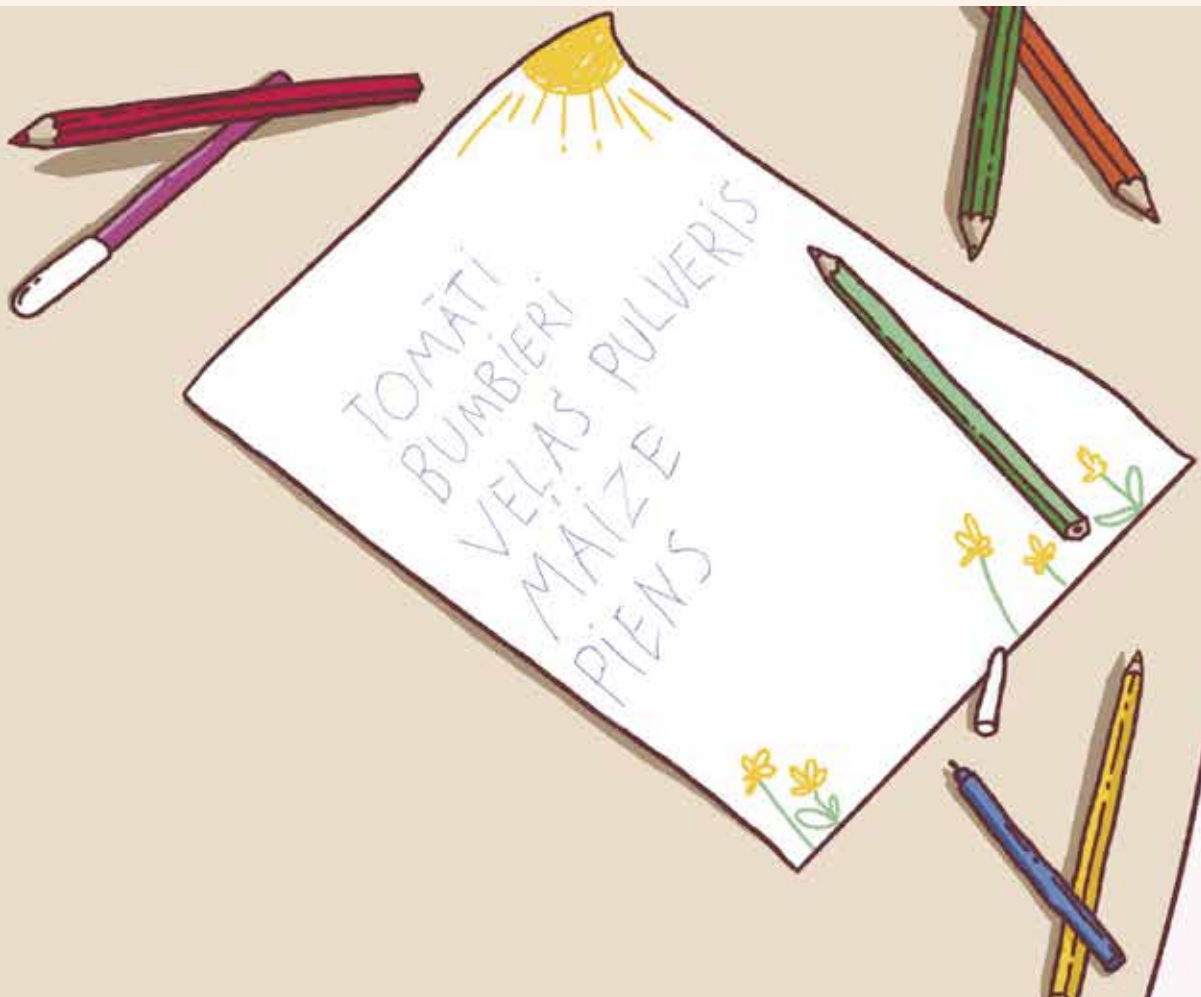
sakārtojiet istabu, – sienot pašas darināto priekšautu un vēl joprojām smaidot, teic mamma.

Tiek izvārtīts buljons un pagatavots sautējums, kuru mamma sauc par „ko atradu, to ieliku”. Ēdiens jau kūp uz galda. Visi sēž savās vietās un, garšojot ēdienu, apspriež iepirkšanās piedzīvojumu. Gustavs uzzina, cik daudz produktu viņi apēd. Un to, ka pankūkām ar miltiem vien nepietiek. Kate nespēj noticēt, cik daudz viss maksā. Viņa saprot, ka saraksta veidošana un budžeta sadale ir grūts darbs. Cīruļi vienojas, ka nākamo sarakstu sastādīs kopā, bet „medīs” tik un tā tētis.

– Mammu, ļoti, ļoti garšīgi, – negaidot ierunājas Gustavs. Jau atkal viņš liek visiem pasmaidīt.

– Varbūt mums ar tēti reizēm vajag vienkārši neko nedarīt, lai jūs saprastu, cik daudz mēs darām? – līksmu noskaņojumu uztur mamma.

– Nēēē! – koļi iesaucas Gustavs un Kate.

Swedbank Finanšu institūts:
palīdziet bērniem attīstīt
plānošanas prasmes, iesaistot
ikdienišķās ģimenes aktivitātēs,
piemēram, iepirkumu plāno-
šanā.

Plānojiet pirkumus kopā ar bērniem

Neplānojot pirkumus un dodoties uz veikalu bez saraksta, bieži padodamies impulsīviem pirkumiem. Plānojiet pirkumus kopā ar bērniem, ļaujiet viņiem palīdzēt izveidot preču sarakstu. Tādējādi viņi jau no mazotnes pieradīs plānot iepirkšanos. Ļoti svarīgi ļaut bērniem justies kā pilntiesīgiem ģimenes finanšu dzīves dalībniekiem. Lai arī veikala apmeklējums kopā ar bērniem lielai daļai vecāku varētu šķist īsts izaicinājums, padariet šo ieceri par aizraujošu un interesantu nodarbi! Ļaujiet bērnam izvēlēties preces pēc kopīgi sastādītā saraksta. Tas vēl vairāk nostiprinās praktisku izpratni par sarakstā iekļautajām precēm un to vērtību, kā arī visas ģimenes vēlmēm un vajadzībām.

Māciet prātīgi iztikt ar ierobežotiem resursiem

Piešķiriet bērniem kabatas naudu, lai dotu iespēju pieņemt savus pirmos finanšu lēmumus. Kabatas naudas piešķiršanai vajadzētu būt regulārai un paredzamai, lai bērns iemācītos naudas plānošanas pamatprincipus. Mazākiem bērniem kabatas naudu var piešķirt mazākos apjomos un biežāk (reizi nedēļā), savukārt pusaudžiem jau retāk (reizi mēnesī vai divās nedēļās). Tādā veidā bērns iemācās rēķināties ar noteiktu naudas apjomu un attiecīgi tam pakārto arī savu rīcību. Vislabāk pirmos punus finanšu jomā ir iegūt jau bērnībā, kad „bankrots” izmaksā vien dažus eiro, bet gūtās atziņas palīdzēs pieņemt prātīgākus lēmumus nākotnē. Vecāki bērni „personīgo bankrotu” var apgūt, vienā reizē iztērējot visu naudu, bet mazākos varat pamācīt, spēlējot veikalu.

Ļaujiet bērniem pieņemt patstāvīgus lēmumus

Bērns ir izdomājis par visu savu kabatas naudu iegādāties saldumus? Lieliski, bet tad, kad viņš gribēs nopirkt kaut ko jaunu, atgādiniet, ka visa kabatas nauda tika iztērēta konfektēm, lai gan to varēja sadalīt vairākiem mazākiem pirkumiem. Svarīgi ir ļaut bērnam ar savu kabatas naudu rīkoties pēc paša ieskatiem, bet, ja bērns tomēr veic, jūsuprāt, nesaprātīgus pirkumus, tā vietā, lai viņam pārņemtu, pārrunājiet pirkuma nepieciešamību, cenu un kvalitāti.

Stāsta un grāmatas autori

Simons Urbons

Iepazīstieties ar Simonu. Viņš ir komunikācijas speciālists, dzejnieks un „Swedbank” Finanšu laboratorijas izglītības partneris Lietuvā. Kopā ar Cīruļiem viņš izdzīvoja visus viņu ģimenes stāstus. Rakstīdams rotaļīgus un pamācošus stāstus, talkā viņš ņēma ne tikai savu fantāziju, bet arī pieredzi, kas gūta, apmācot bērnus finanšu jautājumos. Simons ir

brīnišķīgs trīs bērnu tētis, kurš mājās var smelties visradošākos finanšu jautājumus un ieskatus. Tā nu viņš kopā ar atvasēm meklē atbildes un vēlas palīdzēt tās atrast arī citiem vecākiem.

Swedbank Finanšu institūts – Reinis Jansons un Evija Kropa

Nauda ir svarīga ikvienam cilvēkam, ar to jārikojas katru dienu, tāpēc ir svarīgi prast ar to apieties gudri un pārdomāti. Daudzi domā, ka naudu tērēt ir viegli, pelnīt – grūti, bet plānot – sarežģīti. Swedbank Finanšu institūts zina, kā naudu plānot aizraujoši, un piedāvā apmeklēt Swedbank Finanšu laboratoriju, izspēlējot Mazā Finansista spēli vai noskatoties TV šovu „Naudas pavēlnieks”. Tas ir tikai neliels ieskats Swedbank Finanšu institūta darba ikdienā, bet ļoti laba iespēja uz naudas lietām paraudzīties no cita skatpunkta.

Iespējas, kur vēl varat smelties ieteikumus un zināšanas par ģimenes naudas lietām

Spēle „Mazais finansists”

„Mazais Finansists” ir izglītojoša Swedbank finanšu prātības spēle 1.–3. klašu skolēniem. Tās gaitā skolēni iejūtas pieaugušo lomā un pieņem lēmumus, kas saistīti ar ģimenes budžeta plānošanu un vajadzību apmierināšanu. Tiek izspēlēts trīs mēnešu cikls, kura laikā jāiegādājas pārtikas preces, jāmaksā par mājokli, kā arī jāsasaskaras ar dažādiem neparedzētiem izdevumiem, mudinot skolēnus domāt par to, kā veidojas ģimenes budžets un cik liela nozīme ir tā plānošanai.

www.dziveigatavs.lv

„Swedbank” Finanšu laboratorija

Laboratorijas apmeklējums ir interaktīva ārpuskolas finanšu izglītības aktivitāte, kas papildina mācību procesu un sniedz iespēju gan iegūt jaunas zināšanas, gan praktiski nostiprināt jau esošās. Finanšu laboratorijas pamatā ir spēle ar izlaušanās istabas (escape room) elementiem, kurā skolēniem jāatbild uz dažādiem ar finanšu prātību saistītiem jautājumiem, lai atklātu kodu, kas atslēdz seifu. Atminamā koda daļas apslēptas piecās tematiskās bāzes stacijās.

www.dziveigatavs.lv

Facebook grupa „Tērējam gudri”

Tā ir draudzīga un sabiedrībai atvērta grupa, kas apvieno cilvēku kopienu, kurai rūp finanšu pārvaldības tēma un kura tiecas uz stabilu personīgo finansiālo labklājību. Šeit varat uzdot visus interesējošos jautājumus, dalīties padomos un aktīvi diskutēt.

<https://www.facebook.com/groups/terejamgudri/>